

ПРІОРИТЕТИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Відмінною рисою сучасного етапу економічного розвитку є стрімка зміна, яка властива усім сторонам життя і діяльності людей. Причиною глобальних трансформацій є розвиток світової економіки під знаком інформатизації та глобалізації, результатом яких стало здобуття нової якості світовим економічним простором. Насамперед це виявляється у трансформації світової економіки в цілісну глобальну економічну систему в результаті значного зниження міжнародних бар'єрів. У силу цілого ряду обставин, найважливішою причиною кардинальних змін у світовій економічній системі став стрімкий розвиток і поширення інновацій. Зміни, що відбуваються, викликають трансформацію цілей і завдань економічного розвитку як розвинених, так і слаборозвинених держав. Якими ж мають бути для України пріоритетні цілі економічного розвитку в умовах, що склалися?

Як відомо, в домінуючій сьогодні економічній теорії, найважливішими цілями розвитку визнаються: макроекономічна і фінансова стабілізація, роздержавлення, зниження міжнародних бар'єрів на шляху руху товарів, капіталу, валюти та загальна лібералізація економіки. Вважається, що вільна міжнародна торгівля скоротить різницю в доходах жителів бідних і багатих країн. Передбачається, якщо людство не буде втручатися в дію природних сил ринку, у світі запанують економічна гармонія і прогрес. Економічна стратегія, яка підтримується і реалізується в рамках програм допомоги слаборозвиненим країнам під егідою МВФ і Світового банку, закликає їх послабити бар'єри на шляху вільного ринку з метою максимально повної інтеграції у світовий економічний простір.

Однак, практика останніх років економічного реформування багатьох країн, таких як Болгарія, країни Балтії, Угорщина, Монголія, Молдова, Україна, Румунія, Руанда, Перу, та ін. продемонструвала низьку ефективність подібної стратегії. Як результат неефективності - зростання державного боргу і зниження реальних доходів більшої частини населення. Складається ситуація, коли світовий економічний порядок підпорядкований економічній теорії, яка «доводить» прямо протилежне тому, що ми спостерігаємо на практиці. [4, с. 19]. Бідним країнам нав'язують вільну торгівлю, а багаті країни в цей час обмежують імпорт сільськогосподарської продукції з країн третього світу і субсидують власне сільське господарство.

Спроби вирішити проблему бідності, нехай і робляться з найкращих спонукань, спрямовані лише на полегшення симптомів бідності, а не на викорінення її глибинних причин [4, с. 29].

Чому так відбувається? Відповідь може бути знайдена у площині проблем визначення цілей економічного розвитку. І тут не все так однозначно, як може здатися на перший погляд. Проблема криється в розумінні самої природи сучасного капіталізму, який зазнав значних змін. Виникли різні рівні розвитку

капіталізму. Після Великої депресії сформувався регульований капіталізм як альтернатива моделі капіталізму вільної конкуренції. Тому на сьогодні неокласична теорія, що використовує принцип «laissez faire», не може виконати свою евристичну функцію з цілого ряду причин [2, с. 7]. Теорія Пола Самуельсона пояснює процеси, що відбуваються всередині групи багатих країн, а теорія Гуннара Мюрдала пояснює розвиток відносного багатства між групами багатих і бідних країн. Теорія Самуельсона не може пошкодити країнам, в яких встановилася порівняльна перевага у вигляді зростаючої віддачі, але надзвичайно шкодить країнам, які не пройшли ступені усвідомленої індустріалізації [4, с. 78]. Як результат, нерівність неухильно зростає. До 2007 року, приблизно за рік до кризи, 0,1% верхівки американських господарств мали дохід, що у 220 разів перевищує середній прибуток господарств, що складають 90% [5, с. 46].

Справа в тому, що країна, яка, згідно міжнародному поділу праці, спеціалізується на поставках сировини, неминуче прийде до того, що чим більше вона збільшує виробництво, тим вищими стають витрати виробництва кожної нової одиниці продукції [4, с. 140]. Глобальну економіку можна розглядати як піраміду - ієрархію знання, в якій ті, хто постійно інвестує в інновації, залишаються на піку добробуту [4, с. 177].

В таких умовах істотно трансформуються цілі та завдання економічного розвитку для України, при цьому головна проблема – завдання створення економіки наздоганяючої модернізації – не тільки залишається, але й ще більше ускладнюється поглибленням раніше не розв'язаних соціально-економічних питань. Якщо порівняти середні темпи приросту ВВП України і сусідніх країн (Польщі, Румунії, Туреччини) за 2011–2014 рр., то у нас спостерігається дворазове відставання за даним показником. Щоб наздогнати своїх сусідів до 2030 р., Україні, за розрахунками експертів, слід демонструвати темпи приросту ВВП у середньому на рівні 7% на рік протягом усього періоду. За нинішніх соціально-економічних умов це є малоімовірним [3, с. 42].

За роки незалежності економіка спонтанно змінювала свою структуру на користь сировинних галузей, первинного виробництва напівпродуктів і переробки матеріалів. Ці галузі поглинали більшу частину інвестицій, оскільки, наприклад, продукція металургії або сільського господарства (зокрема, зерно) мала високу ліквідність на зовнішніх ринках. Так поступово для України сформувалося своє власне «сировинне прокляття» [3, с.46].

Однак, ще жодній країні світу не вдалося розбагатіти на поставках за кордон продовольчих товарів за відсутності власного високорозвиненого промислового сектора.

Для забезпечення сталого економічного зростання та виходу на траєкторію інноваційного розвитку Україні необхідно, крім усього іншого, додатково враховувати три основні чинники, які стоять на шляху подальшого економічного зростання будь-якої країни світу [6, 17]:

- виснаження важливих ресурсів, включаючи викопне паливо та мінеральні ресурси;

- розширення негативного впливу на навколишнє середовище, що виникає як в результаті видобутку, так і використання ресурсів, що призводить до зростання витрат і утрудняє спроби протидії впливу негативного ефекту;

- фінансовий спад через нездатність (в контексті скорочення економіки) існуючої грошової, банківської та інвестиційної систем обслуговувати величезні державні та недержавні заборгованості, що накопичувалися протягом останніх двох десятиліть.

Черета економічних криз, що переходять одна в іншу, змусила учасників ринку і держави розробляти заходи не тільки забезпечення економічного розвитку, а й запобігання спаду. При цьому слід визнати, що якщо інноваційні інструменти зростання результатів фінансово-господарської діяльності в умовах стабільної економіки носять універсальний (інтернаціональний) характер, то в умовах кризи «рецепти» ефективної інноваційної діяльності носять переважно індивідуальний характер, обумовлений поєднанням об'єктивних зовнішніх факторів і суб'єктивних внутрішніх передумов, включаючи приватні особливості та проблеми [1, с. 18]. Тому найважливішим завданням економічного розвитку на найближчі роки для нашої країни слід вважати рішучу комплексну структурну трансформацію економіки з метою підвищення питомої ваги високотехнологічного, інноваційного сектору. Забезпечення сталого і довготривалого економічного розвитку вимагає спочатку сформуванню сектору інноваційних технологій, а тільки потім економічно інтегруватися. І така інтеграція повинна бути з рівними економіками, а не з тими, рівень розвитку яких значно вищий. Крім того, цілі економічного розвитку України на сучасному етапі вимагають обов'язкового державного втручання в забезпечення домінування промислового, наукоємного, а не сировинного і продовольчого сектору.

Література.

1. Гретченко А.А. Развитие методологии и совершенствование механизмов формирования национальной инновационной системы. Дис. д.э.н. по спец.: 08.00.05 – Экономика и управление народным хозяйством (управление инновациями). - Москва, 2014. - 351 с. [Электронный ресурс], доступный с <http://www.twirpx.com/file/1589911/>

2. Зверяков М.И. В поисках выхода из кризиса «Экономика Украины». — 2013. — 8 (613) С. 4 - 21.

3. Зверяков М. І. – Про зміну моделі економічного розвитку «Економіка України». — 2015. — 6 (643) С. 41 - 49.

4. Райнерт Э.С. Как богатые страны стали богатыми, и почему бедные страны остаются бедными [Текст] / пер. с англ. Н. Автономовой; под редакцией В. Автономова; Гос. ун-т Высшая школа экономики. – М.: Изд. дом Гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2011. – 384 с.

5. Стиглиц Д. Ю. Цена неравенства. Чем расслоение общества грозит нашему будущему [Текст] / пер. с англ.Рожественской Е. - М.: Эксмо, 2015. – 316 с.

6. Хайнберг Р. Конец роста / пер. с англ. Н. Некрасовой. – М.: Книжный Клуб Книговек, 2013 г. – 384 с.